

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΛΟΝΔΙΝΟΥ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΧΑΛΙΩΤΗΣ
Ιδρυτής: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύντης: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1948

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ - 38

ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΛΟΥΙΖΑ ΛΑΜΠΕ

Ἡ Γαλλίδα ποιήτρια Λουίζα Charlin, Charly, Charliena—κι' ὅπως συνηθέστερα ἀναφέρεται ἡ Λουίζα Λαμπέ—εἶναι μιά σημαντική φυσιογνωμία τῆς κλασσικῆς περιόδου. Ὡστόσο, στὸν τόπο μας, ἀπ' ὅσο τουλάχιστο ξέρω καὶ μπόρεσα νὰ ἐξακριβώσω, εἶναι σχεδὸν ἀγνωστὴ ἢ πολὺ λίγο γνωστὴ. Ὁ Νίκος Καζαντζάκης τῆς ἀφιερώνει, βέβαια, κάποιες γραμμὲς στὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸ Λεξικὸ τοῦ Ἐλευθερουδάκη, μόνον ὁμῶς ὁ Παναγιώτης Κανελλόπουλος φροντίζει στὴν «Ἱστορία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πνεύματος» νὰ τῆς δώσει τὴ θέση ποὺ τῆς ἀξίζει, σημειώνοντας γι' αὐτὴν, πὼς «χωρὶς νὰ χεῖ τὴ διανοητικὴ δύναμη τοῦ Ρονσάρ καὶ τοῦ Ντυμπελλαι ἐκύρωσε ὡστόσο τὴν ἀξία τοῦ σονέττου μ' ὀλόκληρο τὸ πάθος τῆς καρδιάς της καὶ μὲ τὰ εἰκοσιτέσσερα σονέττα της, ἡ ἀθάνατη αὐτὴ ποιήτρια τῆς Λυών, προβάλλει σὰν φλογισμένο μετέωρο στὴν πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς κλασσικῆς Γαλλίας.» Περισσότερες πληροφορίες καὶ λεπτομέρειες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο της βρίσκουμε στὰ «Portraits Contemporains» τοῦ Sainte Beuve. Σύμφωνα μ' αὐτὲς, ἡ Λουίζα Λαμπέ, μὲ τὴ σπάνια ὁμορφιά της, ἦταν κόρη ἑνὸς πλούσιου σχοινέμπορα καὶ πρέπει νὰ γεννήθηκε στὰ 1525 μὲ 1526, στὴ Λυών. Ἡ ἐκπαίδευσή της στάθηκε περισσότερο ἀπὸ ἐπιμελημένη. Ἔμαθε μουσικὴ, καὶ ξεχωριστὰ λαγοῦτο, ποὺ ἦταν τῆς ἐποχῆς, ἐσπούδασε ἀρχαῖα καὶ νεώτερη φιλολογία κι' ἐπιδόθηκεν ἀκόμα καὶ στὴν Ἰππασία. Μάλιστα, ἡ γυναίκα αὐτὴ, χειραφετημένη, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, καὶ τρέφοντας μεγάλο θαυμασμὸ γιὰ τὶς ἀμαζόνες, ἔφτασε ὡς τὸ σημεῖο ν' ἀκολουθήσει τὸ στρατὸ τοῦ Δελφίνου τῆς Γαλλίας στὴν πολιορκία τοῦ Περπινιάν, κοντὰ στὰ Πυρρηναῖα, ὅπου κι' ἀνδραγάθησε, πολεμώντας μὲ τὸ ὄνομα Καπετάν Λουίζος. Ἐκεῖ φαίνεται πὼς ἐγνώρισεν ἢ νέα αὐτὴ Σαπφῶ κι' ἐρωτεύθηκε μὲ πάθος τὸν ὠραῖο πολεμιστὴ ποὺ γιὰ τὴν ἀπιστία ἢ τὴν ἀπουσία του σπαράζει τόσο βαθιὰ καὶ τοῦ ἀπευθύνει τὰ φλογερά τραγούδια της. Ἀπὸ τὸ αἶσθημα αὐτό, εἶναι βέβαιο πὼς ἡ κοπέλλα τῶν δεκαῆξι μόνον χρόνων ὑπέφερεν ὑπερβολικὰ καὶ μάλιστα καὶ μετὰ τὸ γάμο της μὲ τὸν πλούσιο καὶ ἀγαθὸ σχοινέμπορα Ἐννεμόν Περέν, ποὺ ἦταν πολὺ μεγαλύτερός της,

μὰ ποὺ μὲ τὴν περιουσία του τῆς ἐχάρισε μεγάλην ἀνεση στὶς φιλολογικὲς τῆς ἀσχολίες καὶ στάθηκεν ἀφορμὴ νὰ γίνει γνωστὴ καὶ μὲ τὸ ὄνομα «Ἡ ὁμορφὴ Σχοινοῦ» (La Belle Cordière).

Τὸ ἔργο τῆς Λουίζας Λαμπέ ἀποτελεῖται συνολικὰ ἀπὸ ἕναν διάλογο σὲ πρόζα, μὲ τὸν τίτλο «Συζήτηση γιὰ τὴν Τρέλλα καὶ τὸν Ἔρωτα» (Débat de Folie et d' Amour), ἀπ' ὅπου καὶ εἶναι ἐμπνευσμένος ὁ ὠραῖος μῦθος τοῦ Λαφονταίν «Ἡ Τρέλλα καὶ ὁ Ἔρωτας», τρεῖς Ἐλεγείες καὶ εἰκοσιτέσσερα Σονέττα, ποὺ τὸ πρῶτο τους εἶναι γραμμένο στὰ Ἰταλικά. Ὁ πιὸ πάνω διάλογος, στὴ φόρμα τῶν διαλόγων τοῦ Λουκιανοῦ καὶ τοῦ «Ἐγκωμίου τῆς Τρέλλας» τοῦ Ἐράσμου, εἶναι ἔργο γεμᾶτο χάρη καὶ φινέτσα ποὺ θέλγει κυριολεκτικὰ, καὶ στὴ βάση δὲν εἶναι παρὰ ἡ συζήτηση κι' ἡ φιλονεικία ποὺ ξεσπᾶ ἀνάμεσα στὸν Ἔρωτα καὶ στὴν τρέλλα, στὸ κατώφλι τοῦ Ὀλύμπου, ὅπου ὁ καθένας τους προσπαθεῖ νὰ φτάσει πρωτύτερα ἀπ' τὸν ἄλλο, γιὰ τὸ συμπόσιο τῶν Θεῶν. Δυστυχῶς ὁ χῶρος δὲ μᾶς ἐπιτρέπει ν' ἀναλύσουμε τὸ θαυμάσιο αὐτὸν διάλογο, ὥστε νὰ φανῆ ἡ ἀριστοτεχνικὴ μεταχείριση τοῦ ὄλου θέματος, ποὺ ὁ Λαφονταίν οὐσιαστικὰ δὲν ἔκαμε τίποτ' ἄλλο στὸ μῦθο ποὺ ἀναφέραμε πιὸ πάνω ἀπὸ τὸ νὰ τὸ βάλει σὲ στίχους. Ἐπίσης παραλείπουμε νὰ κάνουμε λόγο γιὰ τὶς τρεῖς χαριτωμένες ἐλεγείες της, ὅπου διηγεῖται πὼς ὁ ἔρωτας τὴν ἐκυρίεψε στὴν πιὸ θαλερὴ ἐποχὴ τῆς ἡλικίας της καὶ τὴν ἔκαμε ν' ἀηδιάσει τὶς ὡς τότε ἀγαπημένες τῆς ἀσχολίες, καὶ προτιμοῦμε νὰ ἐνδιατρίψουμε περισσότερο στὴν καθαυτὴ ποιητικὴ δημιουργία της, δηλαδὴ στὰ εἰκοσιτέσσερα σονέττα της, ὅπου τὸ φλογερό της πάθος παίρνει ὄλη του τὴν ἔνταση καὶ πολλὰς φορές στεφανώνεται ἀπὸ μιά φλόγα ποὺ θυμίζει τὴ Σαπφῶ καὶ τὸν ξανθὸ τῆς Φάωνα.

Τὰ περισσότερα ἀπ' τὰ σονέττα αὐτὰ εἶναι γεμᾶτα πάθος κι' ἔχουν δοθεῖ σὲ στίχους εἰλικρινεῖς καὶ ἀρμονικώτατους. Βέβαια, κάποτε σκοντάφτει κανεὶς καὶ σὲ κάτι τὸ σκοτεινὸ ἢ τὸ τραχύ· ἢ πολλὰς φορές συναντοῦμε μιμησεις, ἰδίως ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, μὰ ποὺ ἡ ποιήτρια τὶς ἀφομοιώνει τέλεια μὲ τὴν ἀτομικὴ τῆς περίπτωσι. Ὡστόσο, ὅπως τονίζει ὁ Sainte Beuve, ὅλες

μας οι αντιρρήσεις, αμφισβητήσιμες άλλωστε, βουβαίνονται μπρός σε κάποιους τέλειους πίνακες, όπως στα σονέτα VIII, XIII και XIV, με τις χαριτωμένες έρωτικές αστάθειες και μεταπτώσεις, τις αρχαιοπρεπες όλο αφέλεια σκέψεις και την ευαισθησία που θα ικανοποιούσε και τους πιο απαιτητικούς και θα συγκινούσε και τους περισσότερο σκληρόκαρδους. Τελειώνοντας το σημείωμα αυτό, θεωρούμε απαραίτητο να προσθέσουμε πως απ' άφορμή τον περιπετειώδη βίο της ποιήτριας, γύρω από το όνομά της πλέχτηκαν όλόκληρα παραμύθια που σιγά-σιγά έκαμαν τη μορφή της πολύ δυσκολογνώριστη. Έτσι, μια γαλλική λαϊκή έγκυκλοπαίδεια την παρουσιάζει, ούτε λίγο ούτε πολύ, σαν «Λυωνέζα έταίρα», άλλοι πάλι τη μεταμορφώνουν σε ήρωίδα της Έλευθερίας, κι' ένα τάγμα της Έθνοφρουράς της Λυών διανοείται να βάλει τ' όνομα και

την εικόνα της για έμβλημα στη σημαία του. Όπωςδήποτε, το εύτύχημα είναι πως με τον καιρό έθριάμβευσε ή σωστή κι' ή καλή παράδοση και ή ωραία Λουίζα, που πέθανε στα 1566, δηλαδή μόλις σαράντα χρόνων, έμεινε δημοφιλέστατη για τους Λυωνέζους, που και σήμερα ακόμα αναφέρουν με συγκινητικό ενδιαφέρον το όνομα, το σπίτι και την όδό της.

Πιο κάτω παραθέτουμε μερικά από τα καλύτερα σονέττα της, σε δική μας μετάφραση, που με τη σχετική μελέτη ελπίζουμε να φανούν το συντομώτερο, και πιστεύουμε, μαζί με τον μεγάλο Sainte Beuve, πως και μόνο μ' αυτά, το ποιητικό στεφάνι της ωραίας Λουίζας Λαμπέ, της Σαπφώς αυτής του 16ου αιώνα, μένει άμαραντο στο κύλισμα του χρόνου.

ΚΟΥΛΗΣ ΑΛΕΠΗΣ

LOUISE LABÉ

ΣΟΝΕΤΤΟ VIII

Ζώ και πεθαίνω φλέγομαι και σβύνω αντίμα·
παραξενταίνομαι ενώ ρίγος με κρατά·
σκληρή ή Ζωή, μα κι' άπαλή μου είν' άρκετά
κι' έχω λαχτάρες και χαρές περιεργό κράμα.

Την ίδιαν ώρα όπου γελώ ξεσπώ στο κλάμα,
και μές στο κέφι βάσανα νιώθω φριχτά·
χάνω δ, τι ωραίο, μα και για πάντα αυτό κρατά
την ίδιαν ώρα μαραίνομαι κι' ανθίζω αντίμα.

Με τέτοια αστάθεια ό Έρωτας με περιβάλλει
κι' όταν τη θλίψη μου θαρῶ για πιο μεγάλη,
δίχως να το σκεφτώ, είμαι όξω απ' την όδύνη.

Κι' όταν πάλι είμαι σίγουρη για τη χαρά μου,
και πως στην ώρα βρίσκομαι την πιο γλυκιά
[μον,
στην πρώτη μου τη συμφορά με παραδίνει.

ΣΟΝΕΤΤΟ X

Σάν βλέπω το ξανθό, δαφνοστεφανωμένο
κεφάλι σου — έτσι ωραία που παίζεις το
[λαγούτο,

που ν' άκλουθήσουν θάκανες έσόν με τουτο
δέντρα και βράχους· σαν σε βλέπω στολισμένο,

και με μύρια χαρίσματα τριγυρισμένο,
σε ύψος τιμής που άλλος θνητός δε θα ξεν-
[ψούτο,

κάθε έγκωμιόν θαμπώνοντας το λαμπρό
[πλούτο,
ή καρδιά μου απ' το στήθος λείι το φλογι-
[σμένο .

Οί τόσες χάρες που σε κάνουν ν' αγαπιέσαι,
που απ' τον καθένανε σε κάνουν να εκτιμιέσαι,
και ν' αγαπῶς δεν ήμπορούν να σε όδηγήσουν;

Και, στα δώρα προσθέτοντας τα ζηλεμένα,
πως σπλαχνικός δείχνεσαι ακόμα έσόν σ' έμένα,
με τη γλυκιαν άγάπη μου να σε φλογίσουν;

ΣΟΝΕΤΤΟ XI

Ω γλυκά βλέμματα, ό όμορφές γεμάτα
[μάτια,

περιβολάκια έρωτανθούς πλημμυρισμένα,
όπου ό Έρωτας τα βέλη του κρατεί κρυμ-
[μένα,

τόσο το μάτι άνάπασα στα ωραία σας πλάτια.

Ω άπιστη έσόν καρδιά, με τα σκληρά γινάτια
και τα τραχειά φερσίματα στην έρμη έμένα!

Τόσα έχω δάκρυα απ' τον καημό σου έγώ
[χυμένα,
που την καρδιά μου τώρα πια νιώθω κομ-
[μάτια.

Τόση, λοιπόν, ό μάτια μου, τέρψη τρυγῶτε,
τόση γοητεία απ' τα μάτια του γλυκορρου-
[φῶτε.

Μα έσύ, καρδιά μου, όσο τα βλέπεις να γε-
[λῶνε,